

Nr 4.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan, m. m.

I en till riksdagen den 22 december 1950 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 16, angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan, m. m. har Kungl. Maj:t under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen att bifalla de under punkterna 1—7 här nedan omförmälda förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Beträffande utredningen i dessa ärenden får utskottet, i den mån en närmare redogörelse ej lämnas i det följande, hänvisa till statsrådsprotokollet.

1:o.

Vid virkesauktion i Sollefteå den 16 oktober 1925 såldes från dåvarande Malgomajs revir till hemmansägaren Anders Gustaf Westerlund i Tresund 16 273 träd å rot efter 55 öre per träd för 8 950 kronor 15 öre. För Westerlunds betalningsskyldighet tecknades borgen av K. A. Johansson i Tresund och N. A. Callin i Vilhelmina intill ett belopp av 3 500 kronor samt av hemmansägarna F. L. Johansson i Sandvik och Oskar Gustafsson i Tresund intill ett belopp av 5 500 kronor.

Sedan Westerlund den 29 maj 1926 blivit försatt i konkurs, i vilken kronans fordran å 8 950 kronor 15 öre bevakades utan att giva någon utdelning, inbetalade Callin den 13 oktober 1926 3 500 kronor jämte ränta 35 kronor. F. L. Johansson och Gustafsson lagsöktes sedermera å kronans resterande fordran, 5 450 kronor 15 öre jämte ränta. Vid exekutiva auktioner å deras fastigheter avgavs icke något antagbart anbud å Johanssons fastighet. Av köpeskillingen för Gustafssons fastighet utgick icke något belopp till täckande av kronans sistnämnda fordran.

Borgensmannen F. L. Johansson har den 27 november 1947 avlidit utan att efterlämna annan egendom än obetydliga lösören; behållningen i boet var 502 kronor. Dödsboet efter honom har den 25 april 1950 försatts i konkurs. I denna ha icke ens konkurskostnaderna blivit täckta, varför konkursen handlagts enligt 185 § konkurslagen och avskrivits den 15 maj 1950.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *domänstyrelsen* i skrivelse den 2 september 1950 hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för efterskänkande av ifrågavarande fordran, utgörande 5 450 kronor 15 öre jämte därå sedan förfallodagen den 15 augusti 1926 upplupna räntor. Domänsty-

relsen, som upplyser, att kronans fordran vid olika tillfällen bevakats utan att gäldenärerna ägt tillgångar till gäldande av någon del därav, anför till stöd för sin framställning, att det icke finnes någon utsikt att nu eller framdeles hos gäldenärerna utfå ens någon del av kronans fordran.

Statskontoret har icke något att erinra mot bifall till domänstyrelsens framställning.

Departementschefen anför.

»Såsom domänstyrelsen anfört synes det icke finnas någon utsikt att nu eller framdeles utfå kronans fordran hos Westerlund och Gustafsson. Med hänsyn härtill biträder jag styrelsens hemställan, att nämnda personer skola befrias från vidare betalningsskyldighet i anledning av ifrågavarande virkesköp.»

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,
att riksdagen må medgiva, att Anders Gustaf Westerlund och Oskar Gustafsson befrias från vidare betalningsskyldighet till kronan i anledning av ifrågavarande virkesköp.

2:o.

Den 18 januari 1929 inköpte J. Hårdén i Oxberg för 1 krona 42 öre per träd en post om 15 591 träd av 1928 års stämpling å kronoparken Granådalen i Särna revir. För köpeskillingen, 22 139 kronor 22 öre, hade borgen tecknats av A. Hedin och S. Maria Andersson, båda i Oxberg. Köpeskillingen förföll till betalning den 15 augusti 1929. Den 13 augusti 1929 försattes Hårdén i konkurs. I denna erhöll kronan år 1931 för sin fordran utdelning med 6 534 kronor 87 öre, varjämte ett belopp av 2 070 kronor avräknades för virke, som kronan återtagit. Borgensmännen, av vilka Maria Andersson var hustru till J. Hårdén, förpliktades genom länsstyrelsens i Kopparbergs län utslag den 14 september 1929 att till kronan utgiva förenämnda köpeskillning. A. Hedin försattes i konkurs, som avslutades i december 1930 utan utdelning för kronans fordran.

I skrivelse den 26 augusti 1950 har *domänstyrelsen* med överlämnande av handlingarna i ärendet hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för avskrivning av ifrågavarande fordran, utgörande ett kapitalbelopp av 13 534 kronor 35 öre jämte upplupen ränta, som den 1 juni 1947 uppgick till 15 185 kronor 67 öre. Domänstyrelsen framhåller, att möjlighet icke finnes att utfå ens någon del av kronans fordran.

Statskontoret har icke något att erinra mot bifall till domänstyrelsens framställning.

Departementschefen har likaledes intet att invända mot vad domänstyrelsen föreslagit i ärendet.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att riksdagen må medgiva, att den i propositionen angivna fordran å 13 534 kronor 35 öre jämte upplupen ränta avskrives.

3:o.

Genom kontrakt den 2 november 1928 upplät domänstyrelsen för tiden den 14 mars 1929—den 14 mars 1944 på arrende till Ingeborg Olsson arrendelotten nr 2 av kronoegendomen Ribbingelund nr 2 om $5\frac{3}{8}$ mantal i Kjula socken, Södermanlands län, mot en årlig arrendesumma av 1 925 kronor. I kontraktet föreskrevs bl. a. att de byggnader och anläggningar, som vid tillträdet funnos å egendomen, ävensom de, vilka tillkommo under arrendetiden, skulle underhållas av arrendatorn. Vidare skulle alla den arrenderade egendomen åvilande skatter och onera betalas av arrendatorn utan avkortning å arrendeavgiften.

Den 1 april 1931 transporterades kontraktet å Adolf Andersson. För kontraktsbestämmelsernas behöriga fullgörande gingo ingenjören J. W. Jutte, Kopparverket, Hälsingborg, och lantbrukaren Gustaf Andersson, Konungsö, Stora Sundby, i borgen såsom för egen skuld. Enär Adolf Andersson icke kunde förmås att gälda förfallande arrendeavgälder uppsades kontraktet att gälla den 2 november 1933. Den 22 och 24 november samma år hölls laga av- och tillträdessyn å egendomen. Därvid påsynades brister till ett belopp av 12 168 kronor 95 öre.

Genom dom av Rekarne tingslags häradsrätt den 5 februari 1936 förpliktades Adolf Andersson och Gustaf Andersson att, gemensamt eller vilken bäst gälda gitte, genast till kronan utgiva 15 636 kronor 18 öre, utgörande oguldna arrendeavgälder, husröteersättning och oguldna utskylder, jämte ränta ävensom att gottgöra kronan rättegångskostnaderna med sammanlagt 82 kronor 75 öre.

Genom utslag den 27 december 1935 ålade rådhusrätten i Hälsingborg Jutte att till kronan genast utgiva 14 140 kronor 67 öre jämte ränta ävensom att ersätta kronan dess kostnader å målet med 170 kronor.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *domänstyrelsen* i skrivelse den 2 juni 1950 hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för avskrivning av kronans förenämnda fordran hos samtliga tre gäldenärer. Av skrivelsen och därvid fogade handlingar framgår, att domänstyrelsen vid ett flertal tillfällen sökt utfå kronans fordran hos gäldenärerna men att dessa saknat utmätningsbara tillgångar. Vidare har Gustaf Andersson, som varit försatt i konkurs, i en till domänstyrelsen inkommen skrift den 9 mars 1950 anhållit om befrielse från den honom åvilande skulden. Enligt domänstyrelsens mening torde utsikter saknas att hos någon av gäldenärerna utfå ens någon del av kronans fordran. Med hänsyn till gäldenärernas ålder och övriga omständigheter anser domänstyrelsen det icke heller vara sannolikt, att någon av dem i framtiden kan fullgöra sin betalningsskyldighet.

Statskontoret har icke något att erinra mot bifall till framställningen.

Departementschefen anför.

»I likhet med domänstyrelsen och statskontoret finner jag mig böra förorda, att Adolf Andersson och Gustaf Andersson samt Jutte skola befrias från skyldigheten att erlægga de belopp, som de enligt Rekarne tingslags

häradsrätts dom den 5 februari 1936 respektive rådhusrättens i Hälsingborg utslag den 27 december 1935 ålagts att utgiva till kronan. Jag förordar därför att ifrågavarande fordringar skola avskrivast.»

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts framställning och hemställer därför,

att riksdagen må medgiva, att förre arrendatorn Adolf Andersson och förre lantbrukaren Gustaf Andersson samt ingenjören J. W. Jutte befrias från vidare betalningsskyldighet till kronan på grund av Rekarne tingslags häradsrätts dom den 5 februari 1936 och rådhusrättens i Hälsingborg utslag den 27 december 1935.

4:o.

Under åren 1925—1947 arrenderade Erik Teodor Jansson av Kungl. Maj:t och kronan skogsjordbruken Driften och Klippan litt. E inom Villingsbergs revir. Från den 14 mars 1947 uppläts skogsjordbruket Tomasbråten å samma kronopark på arrende till honom för tiden till den 14 mars 1950. Då Jansson på grund av sjukdom icke förmådde fullgöra arrendevillkoren, hävdades dock arrendeavtalet redan den 14 mars 1949. Under hela arrendetiden 1925—1949 fullgjorde Jansson endast 1 619 dagsverken åt reviret. På grund härav kunde Jansson icke tillerkännas pension vid arrendets upphörande. Vid avträdesyn den 27 maj 1949 å skogsjordbruket Tomasbråten fastställdes ett bristbelopp å 1 304 kronor 92 öre, som Jansson skulle erlagga till kronan. Efter avdrag av ersättning för vissa förbättringar, som Jansson utfört, blev hans skuld till kronan 1 237 kronor 52 öre. Jansson är numera bosatt vid Mobråten, Degerfors, och anställd vid Håkansbols Cementvarufabrik.

I en av *domänstyrelsen* med skrivelse den 26 september 1950 överlämnad skrift har Jansson anhållit att på grund av sjukdom och medellöshet få skuldbeloppet nedsatt till 500 kronor. Han ämnade i så fall försöka anskaffa detta belopp genom upplåning.

Enligt ett vid domänstyrelsens skrivelse fogat intyg av vederbörande provsialläkare har Jansson, som är född år 1886, nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom. I övrigt framgår av den i ärendet verkställda utredningen, att Jansson har fem hemmavarande barn, varav tre äro minderåriga, att han åtnjuter egnahemslån å den fastighet, som han bebor, samt att han saknar utmätningsbara tillgångar. Enligt uppgift av Janssons arbetsgivare utför han genomsnittligt 3 å 4 dagsverken i veckan mot en avlöning av 14 å 15 kronor per dag.

Domänstyrelsen anför, att Jansson icke torde vara i stånd att ens till någon del gälda sin skuld till kronan, samt hemställer, att åtgärder måtte vidtagas för att befria honom från hela den förenämnda skulden, 1 237 kronor 52 öre.

Statskontoret, som i ärendet inhämtat yttrande av sin ombudsman, anför däremot, att statskontoret finner sig icke kunna tillstyrka domänstyrelsens förslag att Jansson helt skall befrias från att erlägga skulden. På grund av föreliggande omständigheter vill emellertid ämbetsverket icke motsätta sig att Jansson, sedan han inbetalat det erbjudna beloppet, befrias från vidare betalningsskyldighet.

Statskontorets ombudsman erinrar i sitt yttrande om att det av handlingarna i ärendet framgår, att Jansson saknar utmättningsbara tillgångar, samt framhåller, att det knappast förefaller troligt, att Jansson skulle, som han tänkt sig, kunna upplåna 500 kronor. I betraktande härav och med hänsyn till övriga föreliggande omständigheter anser sig ombudsmannen icke böra framställa någon erinran mot domänstyrelsens förslag.

Departementschefen anför.

»Såsom domänstyrelsen framhållit torde Jansson med hänsyn till de i ärendet föreliggande omständigheterna icke vara i stånd att ens till någon del gälda sin skuld till kronan. Jag förordar därför att det i domänstyrelsens framställning angivna beloppet skall avskrivas.»

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att riksdagen må medgiva, att förre arrendatorn Erik Teodor Janssons ifrågavarande skuld till kronan å 1 237 kronor 52 öre avskrives.

5:o.

I samband med omorganisationen av lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen den 1 juli 1948 beslöts, att den av egnahemsstyrelsen omhänderthavda arrendeegnahemsverksamheten skulle överföras till de vid samma tidpunkt inrättade lantbruksnämnderna.

Lantbruksstyrelsen anför i skrivelse den 11 oktober 1949, att egnahemsstyrelsen innan förvaltningen av arrendeegnahemmen överlämnades till lantbruksnämnderna sökt att hos förutvarande arrendatorer indriva utestående arrendeavgifter samt vissa andra avgifter. Därvid hade, såvitt nu är i fråga, ett sammanlagt belopp av 10 943 kronor 33 öre avseende sju arrendeegnahem visat sig ej kunna indrivas på grund av bristande betalningsförmåga hos arrendatorerna. Av sagda belopp belöpa 10 569 kronor 84 öre på arrendeavgifter och 373 kronor 49 öre på förskotterade avgifter i enlighet med följande sammanställning, vari jämväl medtagits upplupna dröjsmålsräntor å nyssnämnda arrendeavgifter.

Arrendator	Arrendeegnahm	Kommun	Arrende- avgifter	Ränta	Förskot- terad vägskatt m. m.
A. E. Andersson...	Lusseslätt	Vaksala	900: —	333: 54	
E. Johansson	Rabo	Irsta	1 158: 27	314: 47	
K. V. Dahlin	Berghäll	Säve	1 182: 46	353: 08	15: 32
J. A. E. Andersson	Ekeberg	Kolbäck	1 465: —	332: 56	39: 84
T. G. Dahlberg	Söderbacka	Aspö	2 154: —	333: 01	318: 33
J. L. Juhlin	Häggholmen	Kolbäck	1 006: 03	46: 88	
H. Wahlstedt	Jädra	Västerås	2 704: 08	320: 70	
			10 569: 84	2 034: 24	373: 49

Vidare anmäler lantbruksstyrelsen i skrivelse den 14 november 1949, att förutvarande arrendatorn av arrendeegnahmets Tågabo i Holms socken, J. A. Johansson, resterar för oguldna arrendeavgifter å 2 192 kronor 66 öre jämte dröjsmålsränta till ett belopp av 512 kronor 86 öre ävensom för av egnahemsstyrelsen förskotterad vägskatt å 66 kronor 45 öre.

Lantbruksstyrelsen hemställer i sina skrivelser om bemyndigande att avskrivna de ifrågakvarande utestående arrendeavgifterna jämte räntor ävensom förskotterade skatter och andra avgifter. Till stöd för sina framställningar åberopar styrelsen i ärendena verkställda utredningar angående gäldenärernas ekonomiska förhållanden m. m.

Statskontoret tillstyrker lantbruksstyrelsens framställningar.

Departementschefen anför.

»Vad i ärendena förekommit synes giva vid handen, att utsikterna att av gäldenärerna erhålla likvid för de ifrågakvarande beloppen äro ringa. Med hänsyn härtill tillstyrker jag styrelsens förslag att kronans ifrågakvarande fordringar skola avskrivas.»

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts framställning och hemställer därför, att riksdagen må medgiva, att förutvarande arrendatorerna A. E. Andersson, E. Johansson, K. V. Dahlin, J. A. E. Andersson, T. G. Dahlberg, J. L. Juhlin, H. Wahlstedt och J. A. Johansson befrias från dem åvilande betalningsskyldighet för de i propositionen angivna arrendeavgifterna jämte ränta ävensom förskotterade skatter och andra avgifter.

6:o.

Genom lagakraftvunnen dom den 29 april 1949 har Stockholms rådhusrätt funnit förutvarande kansliföreståndaren vid kristidsstyrelsen i Stockholms län Erik Berggren skäligen böra ersätta kristidsstyrelsen en brist i styrelsens kassa å 6 634 kronor 77 öre, vilken uppkommit genom vissa oegentligheter av Berggren, samt förpliktat Berggren att till kristidsstyrel-

sen utgiva sagda belopp jämte fem procent årlig ränta därå från den 21 januari 1949 till skående betalning. Sedermera har konstaterats, att Berggren brutit i redovisning av ytterligare ett belopp av 20 kronor, varför bristen uppgår till sammanlagt 6 654 kronor 77 öre.

I skrivelse den 20 juni 1950 har dåvarande *statens livsmedelskommission* hemställt om avskrivning av den ifrågavarande i kristidsstyrelsens räkenskaper balanserade bristen. Kommissionen har därvid överlämnat en av kristidsstyrelsen ingiven framställning i ärendet, varvid fogats en av P. Eric Berggren i egenskap av förmyndare för Erik Berggren gjord ansökning om avskrivning av nämnda belopp. Av handlingarna i ärendet framgår att Erik Berggren, vilken är född år 1888, vårdas å Beckomberga sjukhus samt att han är gift. Enligt ett den 21 december 1949 dagtecknat intyg av stadsfogde-assistenten Gösta Eriksson, Enskede, måste makarna Berggrens lösörebo anses vara av den beskaffenhet, att detsamma enligt bestämmelserna i utskönningslagen bör undanskiftas vid eventuell utmätning.

Statskontoret anför, att ämbetsverket — därest genom utmätningförsök ådagalägges, att tillgång saknas till gäldande av någon del av ifrågavarande fordran — med hänsyn till föreliggande omständigheter icke vill motsätta sig, att åtgärder vidtagas för avskrivning av bristen.

Departementschefen anför.

»I anslutning till den av livsmedelskommissionen gjorda framställningen förordar jag att kristidsstyrelsens i Stockholms län fordran hos Erik Berggren å tillhoppa 6 654 kronor 77 öre jämte ränta skall efterskänkas och att i samband därmed den i kristidsstyrelsens räkenskaper föreliggande bristen å samma belopp skall avskrivas. Med hänsyn till Berggrens sjukdom och den i ärendet företedda utredningen angående dennes ekonomiska förhållanden torde det nämligen enligt min mening icke finnas någon utsikt att av Berggren utfå ens någon del av nämnda belopp.»

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer,

att riksdagen må medgiva, att förutvarande kansliförståndaren Erik Berggrens ifrågavarande skuld till kristidsstyrelsen i Stockholms län å 6 654 kronor 77 öre jämte ränta efterskänkes samt att i samband därmed den i kristidsstyrelsens räkenskaper föreliggande bristen å nämnda belopp avskrives.

7:o.

Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Näversjö nr 1 i Bäckebo socken, Kalmar län, är för tiden den 14 mars 1936—den 14 mars 1956 utarrenderad till J. Percy Olsson. Egendomen, som ligger intill den s. k. Näversjön, har en areal av 57,02 hektar, varav 21,21 hektar åker, 27,61 hektar betesmark och 8,20 hektar sidvallsäng. Den årliga avgälden är fastställd till dels 16 hektoliter råg, 21 hektoliter havre och 79½ kilogram smör, att lösas med pen-

ningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan, dels ock därutöver 700 kronor. För arrendeåret den 14/3 1949—den 14/3 1950 uppgick arrendeavgiften till 1 718 kronor 93 öre.

I en av *domänstyrelsen* med utlåtande den 2 juni 1950 överlämnad skrift anhåller Olsson, att den årliga arrendeavgälden — räknat från och med år 1947 — skall nedsättas »med omkring hälften». Till stöd för sin framställning anför Olsson, att den sänkning av Näversjön, som utfördes för några år sedan, visat sig otillräcklig, varför större delen av gårdens åker vore så gott som obrukbar till följd av årligen återkommande översvämningar.

Jägmästaren i Kalmar revir och lantbruksingenjören i Kalmar län tillstyrka en nedsättning av arrendeavgiften.

Domänintendenten anser en nedsättning av det årliga arrendet till 1 200 kronor från och med arrendeåret 1950/51 motiverad.

Domänstyrelsen anför i sitt yttrande, att styrelsen i likhet med domänintendenten finner en nedsättning av arrendeavgiften till 1 200 kronor för år vara av förhållandena påkallad. Då någon väsentlig förbättring av den berörda markens torrläggning icke torde uppkomma av sjösänkningen under återstående arrendetid, bör — såsom ock domänintendenten förutsatt — arrendenedsättningen, cirka 520 kronor per år, kunna fastställas att gälla hela kvarvarande upplåtelse tiden, sex arrendeår. Efter en räntefot av 3 procent skulle nuvärdet av arrendelindringen komma att uppgå till cirka 2 800 kronor. För den händelse förbättringen av marken emellertid skulle bli påtaglig redan före utgången av arrendetiden, vill domänstyrelsen erinra om stadgandet i 2 kap. 27 § 2 stycket allmänna nyttjanderättslagen, som tillerkänner en jordägare rätt att höja arrendeavgiften, där jordägaren fått vidkännas kostnad för torrläggning av mark enligt vattenlagen. I anslutning till det anförda hemställer domänstyrelsen om bemyndigande att medgiva skäligen nedsättning i arrendeavgiften för ifrågasvarande egendom, dock tidigast från och med arrendeåret 1950/51.

Statskontoret har intet att erinra mot bifall till förevarande framställning.

Departementschefen anför.

»Av den i ärendet förebragta utredningen synes framgå att åkerjorden å den av Olsson arrenderade egendomen försämrats avsevärt efter arrendetidens början. Med hänsyn härtill anser jag i likhet med domänstyrelsen och övriga i ärendet hörda myndigheter att en skäligen nedsättning av arrendeavgiften bör medgivas. Jag förordar därför, att domänstyrelsen skall erhålla bemyndigande att medgiva nedsättning i enlighet med styrelsens förslag. Styrelsen bör därvid äga föreskriva eventuella villkor för åtnjutande av dylik arrendelindring.»

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts framställning och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att domänstyrelsen i enlighet med de i propositionen angivna riktlinjerna bemyndigas medgiva nedsättning i arrendeavgiften för kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Näversjö nr 1 i Bäckebo socken, Kalmar län.

Stockholm den 13 februari 1951.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 3.